

49014 - Аҳкоми ид ва суннатҳои он рӯз

савол

Ман меҳоҳам бархе аз суннатҳо ва аҳкоме, ки дар рӯзи ид анҷом дода мешавад, бидонам.

Чавоби муфассал

Ҳамду сано барои Аллоҳ.

Аллоҳ таоло дар ид аҳкоми зиёдеро муқаррар намудааст, аз ҷумла:

Аввал: Гуфтани такбир дар шаби ид, аз ғуруби офтоби охирин рӯзи Рамазон то ҳузури имом ба намози ид.

Сифати такбир чунин аст:

«الله أَكْبَرُ ، الله أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا الله وَالله أَكْبَرُ وَلِلله الْحَمْدُ»

"Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар, ло илоҳа иллаллоҳ, Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар ва лиллаҳи-л-ҳамд".

(Аллоҳ бузургтар аст. Аллоҳ бузургтар аст. Ҳеч маъбуде бар ҳақ ҷуз Аллоҳ нест, Аллоҳ бузургтар аст, Аллоҳ бузургтар аст ва ситоиш барои Аллоҳ аст).

Ё се маротиба такбир мегӯяд, бо ин тариқа:

«الله أَكْبَرُ ، الله أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا الله وَالله أَكْبَرُ ، الله أَكْبَرُ وَلِلله الْحَمْدُ»

"Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар, ло илоҳа иллаллоҳ, Аллоҳу акбар, Аллоҳу акбар ва лиллаҳи-л-ҳамд".

(Аллоҳ бузургтар аст. Аллоҳ бузургтар аст. Аллоҳ бузургтар аст. Ҳеч маъбуде бар ҳақ ҷуз Аллоҳ нест, Аллоҳ бузургтар аст, Аллоҳ бузургтар аст ва ситоиш барои Аллоҳ аст).

Ҳамаи ин такбирҳо ҷоиз аст.

Сазовор аст, ки инсон овозашро бо ин зикр дар бозорҳо, масцидҳо ва хонаҳо баланд кунад, аммо занон бо овози баланд такбир намегӯянд.

Дуввум: Пеш аз рафтан ба ид чанд дона хурмо бо адади тоқ меҳӯрад, зеро расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ўбод) дар рӯзи иди Фитр то чанд дона хурмо нахӯрад, аз хона берун намешуд ва адади он тоқ буд. Дар ҳӯрдани хурмо адади тоқро риоя мекунад, чуноне ки паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ўбод) адади тоқро риоя кардааст.

Саввум: Беҳтарин либосҳояшро мепӯшад ва ин ҳукм барои мардон аст. Аммо занон ҳангоми рафтан ба идгоҳ либосҳои зебо намепӯшанд, чунки расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ўбод) фармудааст: «**Занон бояд бидуни зинат ва атр берун раванд**». Яъне бо либоси oddī, на бо либоси табарруҷ. Бар занон ҳаром аст, ки атру ҳушбӯй зада, ҳуднамой намуда, қисмате аз бадани ҳудро намоён карда, ҳудро бо зару зевар ороста бароянд.

Чаҳорум: Баъзе аз донишмандон гуфтаанд: Мустаҳаб аст, ки инсон барои намози ид ғусл бикунад, зеро ин амал аз баъзе аз гузаштагон ривоят шудааст. Ғусл барои намози ид мустаҳаб аст, ҳамон тавре ки барои намози ҷумъа, ба хотири ҷамъшавии мардум машрӯъ аст. Агар инсон ғусл намояд, беҳтар аст.

Панҷум: Намози ид. Мусулмонон бар машрӯъияти намози ид иҷмӯъ намудаанд. Баъзе аз онҳо гуфтаанд: Намози ид суннат аст. Баъзе гуфтаанд: Намози ид фарзи кифоя аст. Ва баъзеи дигар гуфтаанд: Намози ид фарзи айн аст ва касе онро тарк кунад, гунаҳкор мешавад. Далели онҳо ин аст, ки паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ўбод) ҳатто духтарони парданишин, тозаболиғ ва занонеро, ки одати берун рафтан аз хона надоранд, амр кардааст, то ба идгоҳ ҳозир шаванд, магар ин ки занони ҳоиза аз намозгоҳ дур мешинанд, зеро барои зани ҳайзшуда ҷоиз нест, ки дар масcid бимонад, гарчанде ки гузар кардан аз масcid ҷоиз бошад ҳам, вале дар онҷо истодан (барои зани ҳайзшуда) ҷоиз нест.

Пас аз назар намудан ба далелҳо сеҳеҳтарин дидгоҳ дар назди ман ин аст, ки намози ид фарз буда, бар ҳар як мард воҷиб аст, ки ба намози ид биравад, магар шахсе ки узр дошта бошад. Ва ин дидгоҳ интихоби Шайху-л-ислом Ибни Таймия аст.

Имом дар ракъати аввали ин намоз сурои «**Саббиҳисма раббика-л-аъло**» ва дар ракъати дуввум сурои «**Ҳал атока ҳадису-л-ғошияҳ**»-ро меҳонад. Ва ё дар ракъати аввали ин намоз сурои Қоф ва дар ракъати дуввум сурои Қамарро меҳонад. Ҳар ду ривоят дар ҳадисҳои саҳех аз паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) собит шудаанд.

Шашум: Ҳар гоҳ ҷумъа ва ид дар як рӯз ҷамъ шаванд, намози ид ва инчунин намози ҷумъа баргузор мегардад, чуноне ки зоҳири ҳадиси Нӯъмон ибни Башир ба он далолат мекунад, ки онро Муслим дар "Саҳих"-и худ ривоят кардааст. Аммо касе ки дар намози ид бо ҳамроҳи имом ширкат карда бошад, агар бихоҳад, ба намози ҷумъа биравад ва агар бихоҳад, намози пешин бихонад.

Ҳафтум: Яке аз аҳкоми дигари ид дар назди бисёре аз донишмандон ин аст, ки агар инсон пеш аз ҳозир шудани имом ба намозгоҳи ид биравад, мешинад ва ду ракъат намоз нахонад, зоро паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) намози идро ду ракъат хонда ва қабл ва баъд аз он ягон намозе нахондааст.

Баъзе аз донишмандон бар ин назаранд, ки ҳар гоҳ (ба намозгоҳи ид) биёяд, наменишинад, то он даме ки ду ракъат намоз нахонад, зоро намозгоҳи ид масҷид ҳисобида мешавад, далели он ин аст, ки занони ҳоиза аз ҳозир шудани он манъ шудаанд. Бо ин далел, ҳукми масҷид барои намозгоҳ собит шудааст ва он далолат мекунад, ки намозгоҳ масҷид ҳисобида мешавад. Аз ин рӯ, ба умуми сухани паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ворид мегардад, ки фармудааст: «**Ҳар гоҳ касе аз шумо доҳили масҷид гардад, то ду ракъат намоз нагузорад, нанишинад**».

Аммо намоз нахондани паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) пеш аз намози ид ва баъди он, ба он хотир буд, ки ў ҳар гоҳ биёяд, намозро оғоз мекард.

Аз ин рӯ, хондани таҳияи масcid дар намозгоҳи ид событ мебошад, ҳамон гуна ки хондани таҳияи масcid барои дигар масcidҳо событ шудааст. Агар мо аз ҳадиси мазкур истинбот бикунем, ки масциди ид намози таҳияи масcid надорад, мегӯем ки масциди ҷумъа низ таҳияи масcid надорад, зоро расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) ҳар гоҳ ба масциди ҷумъа ҳозир шавад, хутба мекард ва сипас ду ракъат намози ҷумъаро меҳонд ва пас аз он мерафт ва ротиба (суннат)-и ҷумъаро дар хонаи ҳуд меҳонд. Аз ин рӯ, пеш аз ҷумъа ва баъди он ягон намозе намехонд.

Дидгоҳи саҳеҳтарин дар назди ман ин аст, ки дар масциди ид ду ракъат намози таҳияи масcid хонда мешавад. Вале бо вучуди ин, дар ин масъала кори яқдигарро инкор намекунем, зоро ин масъала масъалаи ихтилофӣ аст ва инкор намудан дар масъалаҳои ихтилофӣ шоиста нест, магар он ки дар он масъала далели комилан равшан вучуд дошта бошад. Бинобар ин, агар касе намоз бихонад, кори ӯро инкор намекунем ва агар касе (намоз нахонаду) нишинад, кори ӯро ҳам инкор намекунем.

Ҳаштум: Яке аз аҳкоми дигари ид – иди Фитр – ин аст, ки адо намудани закоти Фитр дар он рӯз фарз аст. Паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) дастур додааст, ки закоти Фитр пеш аз намози ид адо карда шавад. Адо намудани он як ё ду рӯз пеш аз он ҳам ҷоиз аст, далели он ҳадиси Ибни Умар (Аллоҳ аз он ду хушнуд бод) дар "Саҳиҳ"-и Бухорӣ мебошад, ки фармудааст: "Онҳо закоти Фитрро як ё ду рӯз пеш аз ид пардоҳт мекарданд". Агар онро пас аз намози ид адо намояд, ҳамчун садақаи Фитр қабул намешавад, зоро дар ҳадиси Ибни Аббос омадааст: "Касе онро пеш аз намоз адо намояд, пас он закоти қабулшуда мебошад. Касе онро баъди намоз адо кунад, садақае аз садақот мебошад". Бар инсон ҳаром аст, ки закоти Фитрро баъд аз намози ид адо намояд. Агар онро беузр ба таъхир бияндозад, закоти Фитраш қабул намешавад. Вале агар аз рӯи узре пеш аз намози ид адо карда натавонад, монанди касе ки дар сафар бошад ва чизе надошта бошад ва ё касеро барои қабули закоти Фитр пайдо нақунад ва ё фикр кунад, ки хонаводааш аз номи ӯ закоти Фитрро пардоҳт мекунанд, аммо онҳо бошанд, фикр мекунанд, ки ӯ ҳуд закоти Фитрро адо менамояд, ин гуна шахс ҳар гоҳ барояш муюссар шавад, закоти Фитрро адо

менамояд, гарчанде ки пас аз намози ид ҳам бошад, ў гунаҳкор намешавад, чунки ў узр дорад.

Нұхум: Мардум яқдигарро табрику таҳният мегүянд, vale дар ин маврид аз ҷониби бисёре аз мардумон баъзе аз мамнұғат рух медиҳад, тавре ки баъзе аз мардон ба хонаҳое мераванд ва бо заноне, ки ҳичоби дуруст надоранд ва маҳрамхояшон вучуд надоранд, мусофаҳа (бо даст салом) мекунанд. Инҳо мункархое мебошанд, ки баъзе аз баъзе бадтаранд.

Баъзе аз мардумонро мушоҳида мекунем, ки аз касоне, ки аз мусофаҳай занони номаҳрам худдорй менамоянд, нафрат мекунанд. Дар ҳоле ки онҳо золиманд, на он касе, ки аз мусофаҳай зани номаҳрам худдорй кардааст. Ҳамин шахсон силаи раҳмро қатъ кардаанд, на он касе, ки аз мусофаҳай номаҳрамон дурй варзидааст. Вале ў бояд ҳақиқатро ба чунин шахсон баён намояд ва онҳоро ба пурсидани саволҳои худ аз донишмандони мұғтамад роҳнамой кунад ва ҳамчунин онҳоро биғаҳмонад, ки ба хотири пайравй аз одатҳои падарону падарбузургон ба дигарон ғазаб нақунанд, зеро одатҳои падарон ҳалолро ҳаром ва ҳаромро ҳалол намекунад. Ва ба онҳо баён кунад, ки агар ин корро анчом бидиҳанд, монанди касоне хоҳанд шуд, ки Аллоҳ сухани онҳоро ба мо нақл карда мефармояд:

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا عَابَةً نَّا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى عَاثَارِهِمْ}{- مُفْتَدُونَ

Сураи Зхарф: 23

«Ва ҳамчунин пеш аз ту дар ҳеч (шахр ва) деҳае ҳушдордиҳандае нафиристодем, магар ин ки мутанаъимонаш (хушгузарон ва мағрурон аз сарвату қудрат) гуфтанд: "Мо падарону ниёғони худро бар чунин оине ёфтаем ва бегумон мо ба (аъмол ва) осори онҳо пайравй мекунем". (Сураи Зухруф: 23).

Баъзе аз мардумон одат доранд, ки дар рӯзи ид ба қабристон мераванд ва аҳли қабристонро табрику таҳният мегүянд, дар ҳоле ки аҳли қабристон ниёзе ба табрику

таҳният надоранд, чун онҳо на рӯза гирифтаанд ва на шабзиндадорӣ кардаанд.

Зиёрати қабристон махсуси рӯзи ид ва ё ҷумъа ва ё ягон рӯзи дигаре нест. Собит шудааст, ки паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) қабристонро дар шаб зиёрат намуд, чуноне ки дар ҳадиси Оиша дар "Саҳих"-и Муслим ворид шудааст. Паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) фармудааст: **«Қабристонро зиёрат кунед, чунки охиратро ба шумо ёдрас меқунад».**

Зиёрати қабристон ибодат аст. Ибодат машрӯъ намегардад, то он даме ки бо Шариат мувофиқ набошад. Паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) рӯзи идро барои зиёрати қабристон ихтисос надодааст. Аз ин рӯ, набояд дар ин рӯз махсус ба зиёрати қабристон рафт.

Даҳум: Амал дигаре, ки дар рӯзи ид анҷом мегирад, ин аст ки мардон ҳамдигарро дар оғӯш мегиранд, ин амал ҳеч ишколе надорад.

Ёздаҳум: Барои касе, ки ба намози ид меравад, машрӯъ аст, ки ба расууллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) пайравӣ намуда, бо роҳе биравад ва бо роҳи дигаре баргардад. Ин суннат махсуси намози ид аст, ба намози ҷумъа ва дигар намозҳо даҳл надорад.

"Маҷмӯъу фатово"-и Ибни Усаймин (16/216-223).